

Museum of the rock formations in Geopark “Belogradchik rocks”

Музей на скалните формации в Геопарк „Белоградчишки скали“

Dimka Sinnyovska, Dimitar Sinnyovsky

Димка Синьовска, Димитър Синьовски

Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“, 1700 София; E-mail: sinsky@mgu.bg

Ключови думи: Георазнообразие, музей, Геопарк „Белоградчишки скали“.

Едно от изискванията за приемането на Белоградчишките скали в Европейската Мрежа от Геопаркове е наличието на поне 50 геотопа с естетическа, научна, културна и историческа стойност. Изключителното георазнообразие на района, където се разкриват всички фанерозойски системи с изключение на Силурската, е чудесна предпоставка за обособяване на геопарк. За успешното реализиране на кандидатурата, обаче, трябва да има разработен план за развитие, който да включва политиката за устойчиво развитие, дейностите по популяризирането на геоложките забележителности и тяхната адаптация за нуждите на геотуризма. Само по себе си георазнообразието губи своя смисъл, ако не бъде поднесено на посетителите по подходящ начин. На терена то е недостъпно за толкова кратко време, каквото е посещението на един турист, дори и при наличието на опитен гид. Предварителното запознаване с геоложката история на региона е възможно чрез музейна колекция от скали, минерали и фосили в рамките на геопарка. Съгласно „Насоки и критерии за съдействието на ЮНЕСКО за присъединяване към Световната мрежа от геопаркове“ (2007) в рамките на образователната концепция трябва да се разработват музеи, „откривателски центрове“, интерпретативни центрове и други иновативни инструменти за популяризиране на принципите за опазване на геоложкото наследство. В очакване на логото на ЮНЕСКО, община Белоградчик полага доста усилия за подготовката на подобни мероприятия. В момента по Оперативна програма „Регионално развитие“ до Белоградчишката крепост се строи нов посетителски център, който ще бъде готов до края на годината и ще осигури площ за споменатите инициативи (фиг. 1). Геоложкият музей ще включва стотици образци от всички скални разновидности и всички възрасти от Камбрия до Кватернера. Повечето от тях са складираны в очак-

Фиг. 1. Новият посетителски център в гр. Белоградчик ще предостави експозиционна площ за оформяне на геоложки музей

ване на експозиционна площ, но с напредването на работата по проекта, те непрекъснато се увеличават. Сред тях има и уникални находки, като рекордния по дебелина иридиев слой на границата Крета/Терциер и вкаменени организмови останки от различни периоди на Фанерозоя (фиг. 2).

Идеята за осъществяване на музейни колекции с различна насоченост под един покрив е ново направление, което се осъществява успешно дори от най-големите музеи, като например Националният музей „Земята и хората“. Обединяването на колекциите ще бъде съобразено с интересите на геопарка, в който задължително присъстват и негеоложки забележителности.

В новостроящия се център е предвидена площ за геоложки музей, чието разработване е заложено в план-програмата на Договор 02/72 с Фонд „Научни

Фиг. 2. Отпечатък от юрско дърво на възраст 170 млн. г. сред пясъчливи мергели над забележителната трансгресивна граница между Бовската свита и Средогривските метаморфити при с. Върбово

изследвания“. Освен геоложките формации той ще представя археологически артефакти, исторически и културни забележителности и връзката им с геологията на района, като например източниците на материал за строителството на Калето, Белоградчишката крепост, Червената църква при скала Боровица и др. Повечето от многобройните образци, събрани в рамките на тригодишната работа по проекта, ще заемат място в новата експозиция, а останалите ще служат като резерв на депо. Всички те са придружени с географски координати и данни за състава, възрастта и формационната им принадлежност, така че във всеки момент могат да бъдат експонирани на витрините. На подходящо място в Музея ще бъде разположена геоложката карта на геопарка с тяхното местоположение, както и каталог със съответните данни и фотографии на разкритията, от които са взети.

В процеса на работата по проекта бе взето решение да бъдат създадени два отделни каталога: Каталог на геотопите и Каталог на музейните колекции. Каталогът на геотопите включва образци само от тях, докато Каталогът на музейните колекции представя цялото георазнообразие на района с образци и от съседни територии извън рамките на парка. Така посетителите ще бъдат улеснени с отделна колекция от образци само от геотопите, насочена към по-широката публика, и по-специализирана колекция, насочена към потясно заинтересовани посетители. Двата каталога са пряко обвързани и образците се различават

само по каталожните номера: тези от музейните колекции носят номерата на полевите точки, докато образците от геотопите носят техните имена. Така обособената отделна колекция от геотопите ще осигурява възможност за запознаване само със скалите, които ги изграждат, без да е необходимо да се разглежда цялата експозиция. Тя ще включва и текстово описание на геотопите, направено по модел, създаден за нуждите на проекта със следните рубрики: „Местоположение“ – с географски координати, описание и фотография на разкритието; „Категория“ – естетическа, научна, историческа, културна стойност; „Геоложка позиция“ – с данни за структурната и формационна принадлежност; „Геоложка характеристика“; „Морфология и генезис“ – с данни за формите, размерите и характеристиката на релефните и ерозионни форми и „Окръжаващ ландшафт“ – с данни за околния ландшафт, съседните геотопи, подхода към всеки геотоп и откриващите се от него гледки.

Поднесената информация ще присъства и в електронен вид, чиито разширен вариант с конкретни данни за разкритията и скалите ще могат да се ползват от всеки в самия посетителски център. Така ще има неограничен достъп до всякакъв вид информация, отнасяща се не само до геотопите (повечето от които са с естетическа стойност), но и до точките, от които са събрани образците в музейните колекции. В рамките на плана за развитие се предвижда и предлагане на полеви игри от типа „геодетективи“ на основата на топографското ориентиране, приложения за мобилни телефони и др., които ще бъдат част от атрактивните мероприятия на геопарка.

Разработването на музейните колекции за Геопарк „Белоградчишки скали“ бе една от най-трудоемките и специализирани дейности, осъществени при изпълнението на проекта с помощта и на консултанти извън работния колектив. В резултат на тази дейност в града ще бъде създаден още един музей, който заедно с природонаучния и историческия музей, ще осигури научно обоснована база за георазнообразието, биоразнообразието, историческото и културно наследство на региона, без които съществуването на бъдещия геопарк е немислимо.

Благодарности: Настоящата публикация принос към Проект 02/72 на Фонд „Научни изследвания“.

Литература

Guidelines and Criteria for National Geoparks seeking UNESCO's assistance to join the Global Geoparks Network. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, January, 2007, 10 p.